SHE'RIY MATNLARNI O'RGANISHDA BADIIY TAHLIL VA IJODIY TALQIN TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ХУДОЖЕСТВЕННОГО АНАЛИЗА И ТВОРЧЕСКОЙ ИНТЕРПРЕТАЦИИ В ИЗУЧЕНИИ ПОЭТИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ
IMPROVING THE TECHNOLOGIES OF LITERARY ANALYSIS AND CREATIVE INTERPRETATION IN THE STUDY OF POETIC TEXTS

Mullayeva Madina Kudratovna
Urganch innovatsion universiteti
"Pedagogika va boshlang'ich ta'lim metodikasi" kafedrasi o'qituvchisi
Муллаева Мадина Кудратовна
Преподаватель кафедры «педагогика и методика начального образования»
Ургенчского инновационного университет
Mullayeva Madina Kudratovna
Lecturer of the department of pedagogy and primary education methodology,
Urgench innovation university
Phon:+ 998 93 757 44 19
E-mail: mullayevamadina52@gmail.com
Orcid: https://orcid.org/0009-0002-9248-0736

Annotatsiya:

Mazkur maqolada she'riy matnlarni o'rganishda badiiy tahlil va ijodiy talqin texnologiyalarini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Tadqiqotda ifodali o'qish, badiiy tahlil va ijodiy talqinning o'zaro bog'liqligi asoslangan hamda "Ohang xaritasi" va "Misradan ma'noga" metodlarining didaktik imkoniyatlari ochib berilgan. Shuningdek, she'riy matnlar bilan ishlash jarayonida o'quvchilarning badiiy-estetik tafakkuri, nutqiy faolligi va ijodiy fikrlashini rivojlantirishning metodik yo'llari ko'rsatib berilgan.

Kalit so‘zlar: she’riy matn, badiiy tahlil, ijodiy talqin, ifodali o‘qish, Ohang xaritasi, Misradan ma’noga, metodik texnologiyalar.

Аннотация

В данной статье рассматриваются вопросы совершенствования технологий художественного анализа и творческой интерпретации при изучении поэтических текстов. Обоснована взаимосвязь выразительного чтения, художественного анализа и творческой интерпретации, а также раскрыты дидактические возможности методов «Карта интонации» и «От строки к смыслу». Кроме того, показаны методические пути развития художественно-эстетического мышления, речевой активности и творческого мышления учащихся в процессе работы с поэтическими текстами.

Ключевые слова: поэтический текст, художественный анализ, творческая интерпретация, выразительное чтение, карта интонации, от строки к смыслу, методические технологии.

Abstract

This article discusses the issues of improving the technologies of literary analysis and creative interpretation in the study of poetic texts. The interrelationship between expressive reading, literary analysis and creative interpretation is substantiated, and the didactic potential of the “Intonation Map” and “From Line to Meaning” methods is revealed. In addition, the study presents methodological approaches to developing students’ artistic and aesthetic thinking, speech activity and creative thinking in the process of working with poetic texts.

Keywords: poetic text, literary analysis, creative interpretation, expressive reading, Intonation Map, From Line to Meaning, methodological technologies.

KIRISH

ta’lim tizimida o‘quvchilarning badiiy-estetik tafakkurini rivojlantirish hamda she’riy matnlarni chuqur anglashga yo‘naltirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Bu jarayonda ifodali o‘qish, badiiy tahlil va ijodiy talqin texnologiyalari she’riy matnlarning mazmun-mohiyatini ochib berish, o‘quvchilarning nutqiy faolligi va ijodiy fikrlashini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu jihatdan she’riy

matnlarni o‘rganishda qo‘llaniladigan metodik yondashuvlarni takomillashtirish hamda ularning didaktik imkoniyatlarini aniqlash dolzarb masalalardan biri sanaladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METOD

She’riy matnlarni o‘rganishda ifodali o‘qish, badiiy tahlil va ijodiy talqin texnologiyalaridan foydalanish masalasi pedagogika va adabiy ta’lim metodikasi yo‘nalishlarida muhim tadqiqot obyekti sifatida qaraladi. Ilmiy manbalar tahlili she’riy matnlar bilan ishlash jarayonida o‘quvchilarning badiiy-estetik tafakkurini rivojlantirish, nutqiy faolligini oshirish va ijodiy fikrlashini shakllantirishda ifodali o‘qish hamda badiiy tahlilning muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, she’riy matnlarni anglash va talqin etishga yo‘naltirilgan innovatsion metodlardan foydalanish ta’lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot jarayonida pedagogik va metodik adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish hamda tizimlashtirish metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, she’riy matnlar bilan ishlashda qo‘llaniladigan “Ohang xaritasi” va “Misradan ma’noga” metodlarining didaktik imkoniyatlari tahlil qilinib, ularning o‘quvchilarning badiiy idroki, nutqiy faolligi va ijodiy talqin ko‘nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyati ilmiy jihatdan asoslandi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tahlillar natijasida she’riy matnlarni o‘rganishda ifodali o‘qish, badiiy tahlil va ijodiy talqin texnologiyalarining o‘zaro uzviy bog‘liqligi aniqlandi. Ma’lum bo‘ldiki, ifodali o‘qish o‘quvchilarda she’riy matnga nisbatan hissiy munosabatni shakllantirsa, badiiy tahlil uning mazmuni va obrazlar tizimini anglashga xizmat qiladi, ijodiy talqin esa o‘quvchilarning shaxsiy munosabati va ijodiy fikrlashini namoyon etish imkonini yaratadi. Ushbu texnologiyalarning izchil qo‘llanilishi she’riy matnlarning badiiy-estetik va tarbiyaviy imkoniyatlarini to‘liq ro‘yobga chiqarishga yordam beradi.

Tadqiqot davomida taklif etilgan “Ohang xaritasi” va “Misradan ma’noga” metodlarining didaktik imkoniyatlari tahlil qilindi. “Ohang xaritasi” metodi o‘quvchilarning ifodali o‘qish ko‘nikmalarini rivojlantirish, she’rning kayfiyati va hissiy ohangini to‘g‘ri idrok etish hamda nutqiy faollikni oshirishga xizmat qilishi aniqlandi. “Misradan ma’noga” metodi esa she’riy matnni bosqichma-bosqich tahlil qilish, tayanch so‘zlarni ajratish, obraz va ramzlarning ma’nosini ochish hamda umumiy g‘oyani anglash imkonini berishi bilan ahamiyatli ekanligi asoslandi.

Shuningdek, darsliklardagi she’riy matnlardan keyingi topshiriqlarni refleksiv va ijodiy xarakterdagi vazifalar bilan boyitish o‘quvchilarning badiiy-estetik tafakkuri, nutqiy faolligi va ijodiy fikrlashini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatishi aniqlandi. Olingan natijalar she’riy matnlarni o‘rganishda badiiy tahlil va ijodiy talqin texnologiyalarini takomillashtirish ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qilishini ko‘rsatdi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari she’riy matnlarni o‘rganishda ifodali o‘qish, badiiy tahlil va ijodiy talqin texnologiyalari o‘zaro bog‘liq holda qo‘llanilganda ta’lim samaradorligi ortishini ko‘rsatdi. Ushbu texnologiyalar o‘quvchilarning she’riy matn mazmunini chuqur anglashiga, badiiy-estetik tafakkuri, nutqiy faolligi va ijodiy fikrlashining rivojlanishiga xizmat qiladi.

Tahlillar natijasida “Ohang xaritasi” va “Misradan ma’noga” metodlari she’riy matnlarni bosqichma-bosqich o‘rganish, badiiy obraz va ramzlarni anglash hamda o‘quvchilarning shaxsiy munosabatini shakllantirishda samarali metodik vosita ekanligi aniqlandi. Shuningdek, darsliklardagi mavjud topshiriqlarni refleksiv va ijodiy mazmundagi vazifalar bilan boyitish she’riy matnlarning tarbiyaviy va rivojlantiruvchi imkoniyatlarini yanada kengaytirishi asoslandi.

Shunday qilib, she’riy matnlarni o‘rganishda badiiy tahlil va ijodiy talqin texnologiyalarini takomillashtirish o‘quvchilarning badiiy idroki, estetik didi va ijodiy faolligini rivojlantirishning muhim pedagogik omili sifatida namoyon bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Perrenoud P. Dix nouvelles compétences pour enseigner. Invitation au voyage. – Paris: ESF éditeur, 1999. – 188 p.
2. Toirova M.E. O‘qish savodxonligi. Umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 4-sinfi uchun darslik. I qism. – Toshkent: Novda Edutainment, 2023. – 80 b.
3. Aydarova U.B., Azizova N.K., Toirova M.E. O‘qish savodxonligi. Umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 4-sinfi uchun darslik. II qism. – Toshkent: Novda Edutainment, 2023. – 96 b.
4. Rahmonov A., Yuldashev J. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2021. – 384 b.

5. Musurmonova O. Pedagogik texnologiyalar va kasbiy kompetentlik asoslari. – Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2020. – 320 b.
6. Ro‘ziqulova N.Sh. Boshlang‘ich ta’lim metodikasi. – Toshkent: Tafakkur, 2022. – 256 b.
7. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Moliya, 2020. – 172 b.
8. Xoliqov A.A. Pedagogik mahorat. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2021. – 420 b.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING